

ISSN 1857-4440

INSTITUTUL
DE RELAȚII INTERNAȚIONALE
DIN MOLDOVA

Relații Internaționale Plus

Revistă științifico-practică

Nr.1 (11) 2017

COLEGIUL DE REDACȚIE

- Artiom MALGHIN**, doctor în științe politice, conferențiar universitar, МГИМО(У), Federația Rusă
Stanislav CERNEAVSCHII, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, Centrul de Cercetări Științifice, МГИМО(У), Federația Rusă
Stanislav KNIAZEV, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea Internațională MITCO, Republica Belarus
Vasilii SACOVICI, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea Națională Tehnică din Belarus, Republica Belarus
Vladimir GUTUROV, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Sankt-Petersburg, Federația Rusă
Iordan Gheorghe BĂRBULESCU, doctor în științe politice, profesor universitar, SNSPA, România
Ioan HORGA, doctor în științe politice, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România
Ion IGNAT, doctor în științe economice, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România
Valerii KOPEIKA, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Institutul de Relații Internaționale al Universității Naționale „Taras Șevcenko” din Kiev, Ucraina
Chris GRANT, doctor în științe politice, Universitatea din Mercer, orașul Macon, Statul Georgia, SUA
Mitchell A. BELFER, doctor în relații internaționale, profesor universitar, Universitatea Metropolitană din Praga, Republica Cehă
Mariana HAUSLEITNER, doctor habilitat în istorie, conferențiar universitar, Freie Universität, Berlin, Germania
Mincio MINCEV, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, Centrul Științific Bulgar Euroasiatic, Bulgaria
Ludmila LIPCOVA, doctor în istorie, Facultatea de Relații Internaționale a Universității Economice din Bratislava, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Republica Slovacă
Stanislav MRAZ, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea «DANUBIUS», Republica Slovacă
Alexandru BURIAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar, CNAA
Victor JUC, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător, ICJP al AȘM
Valeriu CUȘNIR, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ICJP al AȘM
Sergiu NAZARIA, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, IRIM
Iurii CROTENCO, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM
Mihail BÎRGĂU, doctor habilitat în drept, profesor universitar, IRIM
Vitalie CAZACU, doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM

ECHIPA REDACȚIONALĂ

- Redactor-șef:** Valentin BENIUC, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, IRIM
Redactor-șef adjunct: Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, IRIM
Redactor-științific, Petru FURTUNĂ, doctor în istorie, conferențiar universitar, IRIM
Redactor (limba română): Natalia Ciobanu
Redactor (limba engleză): Ilona ȘOIMU

Fondator: Institutul de Relații Internaționale din Moldova
Înregistrată la Ministerul Justiției al RM în data de 24 noiembrie 2017
Revista este acreditată de Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare al RM, Categoria „C”
Revista se declară publicație științifică cu Acces Deschis, în baza Licenței Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC BY), este inclusă în baza de date naționale: Instrumentul Bibliometric Național.

DINAMICA RESTABILIRII ECONOMIEI MONDIALE POST-CRIZĂ

Alexandru GRIBINCEA, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM*
(agribincea@mail.ru)

Sergiu GUȘILO, *manager, Riolsistem SRL, Republica Moldova*
(riolitsistem@gmail.com)

Yurii KOZAK, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea Națională de Economie din Odesa, Ucraina*
(yuriy_kozak@mail.ru)

Rezumat

Schimbările globale au cuprins întreaga lume, inclusiv domeniile și regiunile, impulsionate de succesele umanității în domeniul progresului social-economic, C&D, tehnologic și extinderea oportunităților umane. Dezvoltarea economică accelerată a declanșat noi provocări și presupune creștere intensivă și extensivă. Un miracol economic se consideră dezvoltarea țărilor emergente, apariția „tigrilor asiatici”. Metoda extensivă apelează la creșterea factorilor cantitativi: materii prime și forța de muncă. Capitalul financiar, ISD și energia doar pot fi catalizatori ai creșterii economice. Metoda respectivă nu presupune creșterea calificării resurselor umane, care degradează de rând cu tehnica, soldându-se cu crize economice. Metoda intensivă presupune o percepere nouă a lucrurilor, perfecționarea și raționalizarea tehnologiilor aplicate. Utilizarea metodelor mixte aduce un aport sinergetic. Creșterea economică se măsoară prin creșterea PIB-

lui. Într-o țară foarte săracă, este aproape cu neputință de a diminua sărăcia, fără a impulsiona ascensiunea economică. Într-o astfel de societate lipsesc persoanele, veniturile cărora pot fi redistribuite. Dezvoltarea economică, chiar și într-o țară săracă, va asigura creșterea economică, reducând sărăcia. Renaissance-ul economic a declanșat un impuls creșterii economice la finele sec. XX. Deschiderea și integrarea economică, schimbul de tehnologii și knowhowleger penetra în țările sărace și în curs de dezvoltare. Pășind pe calea deja bătătorită, țările sărace asimilează ușor noutățile tehnologice, aplicându-le în practică. Autorii și-au pus ca scop cercetarea caracterului economiei mondiale la începutul secolului al XXI-lea, în perioada post-criză, pentru identificarea direcțiilor de dezvoltare și adaptarea la noile realități economice. În mod evident, creșterea economică este asigurată, în primul rând, de resursele energetice. Unele energii, adesea sunt epuizabile, poluante sau costisitoare. Omenirea a ajuns la conștientizarea necesității căutării unor surse alternative de energie eficiente. Perspectivele sunt suficient de promițătoare.

Cuvinte-cheie: dezvoltare, oportunitate, disponibilități, creștere, obstacole, strategie

JEL Classification: F11, F12, H30, H87 O40, O47, O52, P67, Q32

Introducere. Dezvoltarea social-economică permite detectarea a două realități atotprezente. Primordial este perceperea de către societate și guverne că calea de dezvoltare anterioară nu este cea mai bună. Cea de-a doua realitate consistă în faptul că schimbările palpabile pot apărea ca rezultat al unui șoc major, cum ar fi: revoluția agrară, revoluția industrială, schimbarea mentalității și manierei de a gândi, revoluțiile burgheze, epoca post-Napoleon, revoluția din 1917, înfrângerea Germaniei și Japoniei, decolonizarea sau căutarea unor vectori noi de orientare social-economică, SUA, Coreea de Sud, Malaiezia, Singapore, China, Spania, Portugalia, Brazilia etc. Peter Russel își exprimă gândul în lucrarea „The White Hole in Time” din anul 1992 că ritmul ascendent al cunoașterii va conduce la apariția de eoni [16]. Peter Russell presupune că ne aflăm în ajun de un salt major în evoluție, la fel de semnificativ ca apariția vieții în sine, iar esența acestui salt este dezvoltarea spirituală interioară, evoluția și transformarea accelerată interioară. Autorul consideră că doar printr-o astfel de schimbare a conștiinței vom putea gestiona cu succes crizele globale, cu care ne confruntăm frecvent [16].

Ca urmare, în opinia autorilor, în majoritatea țărilor industrializate și dezvoltate economic, modernizatoare continuitatea a fost deteriorată pe parcursul timpului, cu toate că intelectualitatea și cercurile de vârf ale societății

au depus efort pentru a depăși unele puncte de reper pentru progres, care, însă, s-au dovedit a fi efemere. Majoritatea țărilor, care au avansat economic, au realizat o simbioză sinergetică dintre știință și gândirea filosofică. Modernizarea nu a schimbat imediat standardul de viață, chiar dacă s-a remarcat o creștere economică per ansamblu. Autorii explică acest fenomen prin faptul, că nivelul de trai nu este o schimbare radicală (revoluționară) în gândirea inovațională. Elitele politice aveau ca scop obținerea popularității, faimei, influenței asupra maselor, pe când elitele economice depun efort pentru a-și spori profiturile. Acest lucru îl observăm în unele țări exportatoare de hidrocarburi din Golful Persic. Actualmente asistăm la criza de strategie pe termen lung, observăm un scepticism în Spațiul European și Nord-american. Cu cât nivelul de trai și intelectual crește – scade natalitatea, societatea îmbătrânește. Acceptarea valului de refugiați, selectarea imigranților, loialitatea democratică, Brexit sunt consecințele lipsei de strategie viabilă pentru viitor. Criza recentă (2007-2012) nu a condus la o avansare tehnologică, industrială sau socială. Se face o impresie că democrația a „obosit”. La nivel global, putem remarca dispariția clasei de mijloc: „bogații se îmbogățesc, iar săracii se înmulțesc”. Populația săracă constituie partea ce mai numeroasă a societății (circa 85%), pe când oamenii bogați controlează peste jumătate din bogățiile lumii. În viitorul apropiat, 50% din valorile globale vor fi gestionate de 1% de cei bogați.

Potrivit publicațiilor Forbes, în topul celor mai bogați oameni din lume în anul 2017 sunt incluși: pe locul întâi – Bill Gates, președintele Microsoft, cu 86 miliarde USD; pe locul secund – Warren Buffett, conducător la Berkshire Hathaway, cu 75.6 miliarde USD; pe locul trei – Jeff Bezos, Amazon, cu 72.8 miliarde USD, pe locul patru – Amancio Ortega, de la Inditex, cu 71.3 miliarde USD; locul cinci – Mark Zuckerberg, de la Facebook, deținător a 56 miliarde USD; locul șase – Carlos Slim din Mexican telecom, cu 54.5 miliarde USD; locul șapte – Larry Ellison de la Oracle, cu 52.2 miliarde USD; locul opt – Charles Koch, de la Koch Industries, cu 48.3 miliarde USD; locul nouă – David Koch, președintele Koch Industries cu 48.3 miliarde USD; locul zece – Michael Bloomberg, Bloomberg, cu 47.5 miliarde USD [17]. Opt dintre cei mai bogați oameni pe Terra dețin avere egală cu 3,6 miliarde de săraci din lume [3].

Scopul cercetării constă în investigarea stării economiei globale la începutul secolului XXI, în perioada post-criză, pentru a identifica direcțiile prioritare ale vectorului de dezvoltare și adaptarea economiilor naționale la noile realități.

Rezultate și analiză. În SUA, gazele naturale ieftine și curate devin din ce în ce mai mult un concurent al cărbunelui ca sursă principală de energie. În alte țări, cărbunele începe, de asemenea, să devină nepopulară în măsura în care guvernele înăspresc legile privind protecția mediului. Statele Unite își rezervează poziția de cea mai impunătoare economie din spațiul mondial, care cifrează un PIB apreciat la 16.800 miliarde USD, depășind China și Japonia. La etapa actuală, SUA are rol de locomotivă pentru țările G7, impulsționând statele din zona euro, reducând șomajul, iar țările din periferia UE își vor spori numărul locurilor de muncă [3; 4]. Un actor serios pe piața economică mondială apare China, care are tendința de a depăși SUA, către 2025 va deveni cea mai mare putere economică din lume [4]. Alt concurent important devine India, având o forță de muncă de 4 ori mai ieftină decât în China. Indonezia cu pași accelerați înaintază, și în scurt timp se va plasa pe locul 16 după PIB cu 1 trilion USD.

În acest context, autorii estimează că PIB-ul Chinei, în 2025, va constitui 26.774 miliarde USD, depășindu-l pe cel american. Discrepanța economică va spori până la 43.700 miliarde USD, comparativ cu 34.000 miliarde USD al SUA în 2030. În spațiul economic european estimăm că Marea Britanie, cu PIB-ul de 2.828 miliarde USD, va depăși economia Franței. Germania își rezervează locul patru cu PIB-ul de 3.636 miliarde USD, cu toate că după 2024 va fi depășită de India, depășind cu PIB-ul de 3.100 miliarde USD Marea Britanie, plasându-se pe locul trei cu 9.000 miliarde USD către 2029. Din cauza presiunilor economice din partea SUA și UE asupra prețurilor la petrol, economia Rusiei cedează în plasamentul economic, de la 8 la 10 [15].

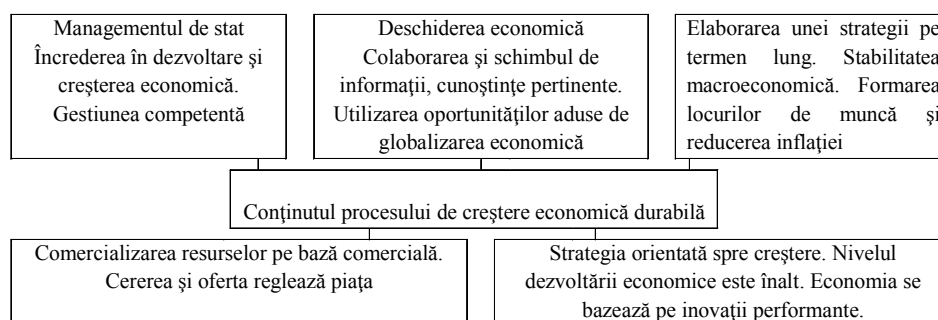

Fig. 1. Elementele generale ale creșterii economice durabile

Problema energetică devine tot mai acută. China consumă aproape jumătate din totalul cărbunelui energetic din lume și are nevoie urgentă de combaterea poluării urbane și a amenințării cu încălzirea globală. Nivelul de poluare în unele părți ale Beijingului atinge 265 micrograme/m³, față de 25 micrograme/m³ prevăzute de OMS. Cauza este emisia de smog industrial, bazat pe utilizarea cărbunelui, praful de la construcții. Din anul 2014, China a introdus unele restricții în utilizarea cărbunelui în calitate de combustibil, care atinge 66% [2]. În acest sens, guvernul intenționează, până în 2020, să crească cu 15% consumul de energie din surse non-fosile, iar până în 2030 – la 20%. Potrivit previziunii chineze, în următorii cinci ani, accentul va fi pus pe energia eoliană și solară, energia nucleară și energia din materii prime de biomasă: industria oțelului, energiei și chimică va fi supusă controlului asupra eliberării de substanțe poluante. Globalizarea va evolua cu ritmuri lente. Se preconizează că ritmul creșterii comerțului mondial va rămâne în urmă de creșterea economică globală. Accelerarea protecționismului național va spori dificultățile în dezvoltarea economiei mondiale. Relația comercială dintre SUA și China se va acutiza, iar Parteneriatul Transpacific va rămâne puțin soluționat [5].

Cel mai mare consumator de energie din lume activează construcția de centrale electrice care utilizează combustibili anorganici. În anul 2015, s-a declanșat lansarea de centrale electrice eoliene cu o putere totală de 100 GW. Utilizarea energiei solare va crește și ea (China este cea mai mare piață a echipamentelor fotovoltaice din lume). La nivel global, creșterea energiei regenerabile va depăși în mod semnificativ creșterea consumului de energie per ansamblu (fig. 2).

Strategia China constă în accelerarea construcției de centrale nucleare [1]. Un alt motiv care determină statutul Asiatic ca un actor-cheie pe această piață este concurența puternică din partea Coreei de Sud. Japonia va începe să

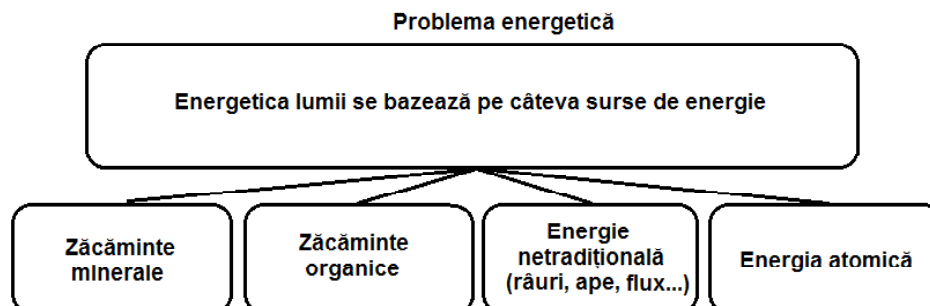

Fig. 2. Necesarul de utilizare a diferitor surse de energie pe Glob

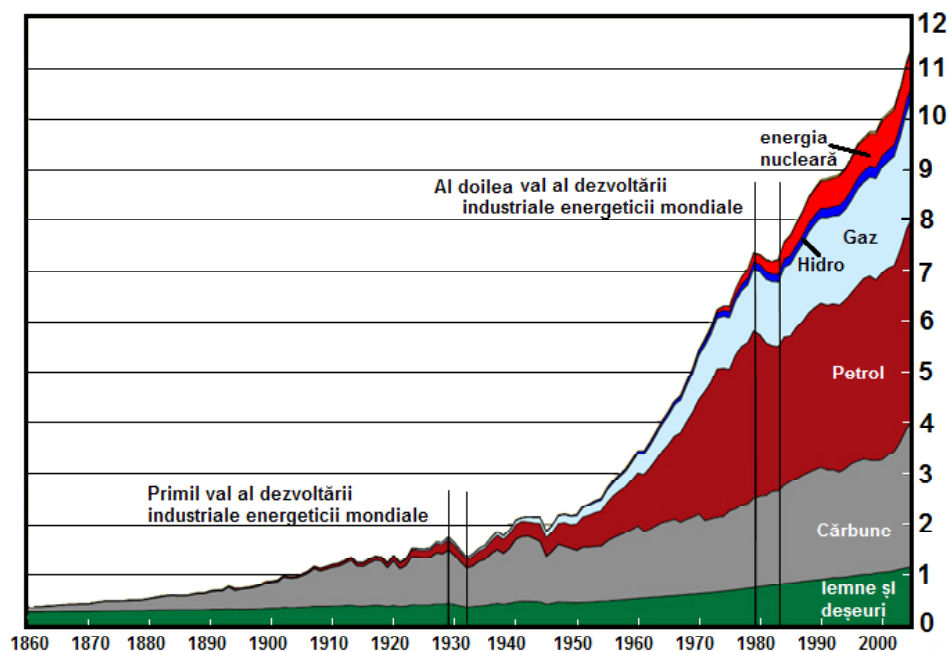

Fig. 3. Dinamica creșterii consumului de energie pe Glob,
% față de anul precedent

Source: *The Economist Intelligence Unit.*

reanimeze reactoarele nucleare, deteriorate după accidentul cauzat de cutremurul din Fukushima (2011), ceea ce va reduce cererea de combustibil fosil importat.

În ciuda semnelor încurajatoare ale unei „revoluției verde”, combustibilul anorganic este lipsit de sprijinul global, necesar pentru o descoperire globală de succes. În anul 2009, încercările de a găsi un înlocuitor pentru Protocolul de la Kyoto s-au încheiat [11]. Cu toate acestea, acordul recent dintre SUA și China privind emisiile de CO₂ în atmosferă oferă speranța că alte țări în curs de dezvoltare vor începe să ia măsuri mai stricte pentru a contracara încălzirea globală [12].

Economia mondială trece prin ceață și nori. Dubiile apar similar declanșării crizei financiare din perioada anilor 2007-2012. Motivul pesimismului se datorează evenimentelor, care denotă faptul că un nou ciclu economic nu s-a început, n-au apărut noi metode de producere a energiei și produselor alimentare. În timp scurt economia mondială se va extinde, dar vor apărea dezechilibre între resurse și numărul populației [14].

În același timp, în ciuda reducerii resurselor pe cap de locuitor, țările

trebuie să exercite cheltuieli excesive pentru salariile funcționarilor de rang înalt și pentru finanțarea armatei. Aceste costuri nu sunt ușor de redus și, în cele din urmă, pot fi considerate de guverne ca o modalitate de a rezolva probleme. Concomitent, veniturile muncitorilor sunt în scădere, în același timp, taxele care vor fi direcționate spre cheltuielile de mai sus sunt în creștere. Impozitele devin prea mari, iar lucrătorii nu au posibilitatea de a câștiga suficient pentru o viață decentă [10]. Astăzi omenirea depinde de sistemele financiare internaționale, de sistemul comercial, accesul la resursele petroliere, din aceste motive putem previziona că, criza se va declanșa în ritmuri accelerate [8].

Presupunând că rezervele de cărbune vor scădea și că alte resurse energetice vor crește moderat, se poate aștepta ca, în viitorii ani, consumul total de energie să fie aproximativ la același nivel. În opinia autorilor, aceasta este o prognoză destul de optimistă, deoarece multe țări încearcă în prezent să reducă producția de petrol pentru a crește prețurile [6]. Astfel, putem distinge două scenarii posibile:

1) prețurile la petrol nu vor crește prea mult, astfel încât consumul de petrol va crește în același mod ca și în trecut;

2) prețurile la petrol vor crește semnificativ, ceea ce va afecta pozitiv situația din țările producătoare de petrol, iar consumatorii nu vor reduce nivelul consumului ca răspuns la prețurile ridicate.

Deoarece populația mondială este în creștere, se presupune că va scădea consumul de energie pe cap de locuitor.

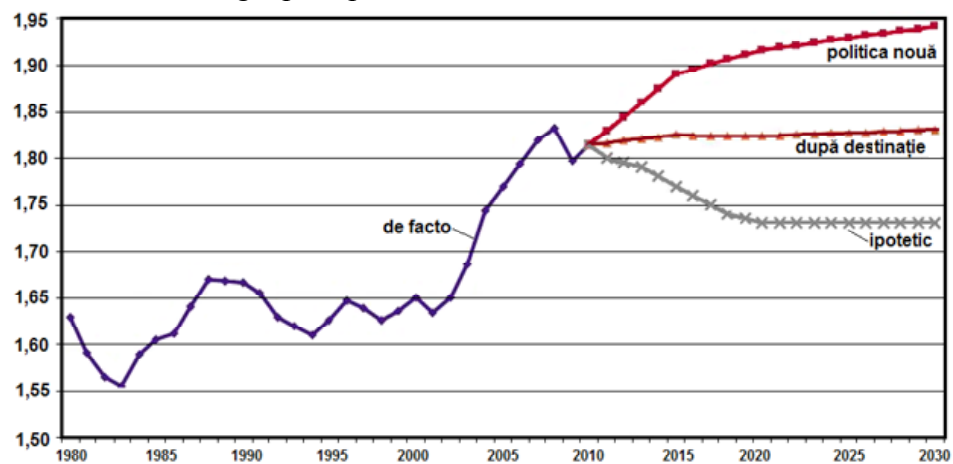

Fig. 4. Consumul mondial de energie pe cap de locuitor, 1980-2030

Sursa: World Energy Outlook 2010. International Energy Agency. Paris, 2010

În economia Republicii Moldova autorii remarcă unele tendințe benefice vis-à-vis de creșterea PIB-ului. În anul 2016, PIB-ul a avansat cu 4,3%, ca în trimestrul doi să crească cu 2,5% [18]. Ca motor de creștere s-au evidențiat: comerțul angro și cu amănuntul, construcțiile, serviciile TIC, activitatea financiară. Agricultură a stagnat, aportul ei în PIB a fost negativ. Creșterea PIB-ului în general s-a datorat consumului intern și investițiilor, pe când balanța exportul a cifrat deficit. Autorii remarcă că deficitul persistă în ultimii ani, fiind în diminuare pe toate pozițiile. Se reduc livrările de import-export, însă importul diminuează cu ritm superior exportul, deficitul *comercial* reducându-se. Se atestă un bilanț de plăți negativ pe toate direcțiile, inclusiv cu UE, CSI și țările terțe. Unica resursă regenerabilă în Republica Moldova este producția agricolă. Accentul trebuie pus nu doar pe producția agricolă, ci pe exportul produselor agricole. Este necesar de extins piața de desfacere, de căutat nișe noi, deoarece piețele tradiționale deja sunt suprasaturate. Se estimează o creștere economică în Republica Moldova cu 4-4,5%, pe când FMI și Expert-Grup estimează la 3%, Banca Mondială – 2,8%, BERD – 2,5-3%, cu toate că vor spori tarifele la energia electrică, încălzire, gaz, salariul a crescut doar cu 11%. Pentru anul 2018 estimăm o creștere de 3,6-3,7%. Cu regret, putem remarca că economia Republicii Moldova nu și-a găsit locul în diviziunea internațională a muncii, nu are o strategie clară pentru vectorul economic.

Concluzii

Situația din economia mondială este foarte vulnerabilă. Mulți factori pot declanșa criză prin: creșterea prețurilor la energie, creșterea ratelor dobânzilor, valori implicite, care vor deveni un rezultat indirect al valorilor de încetinire sau negative ale creșterii economice, reducerea influenței organizațiilor internaționale, schimbări rapide în raportul cu valuta, prăbușirea băncilor asociate cu numărul tot mai mare de valori implicite și scăderea prețurilor la active. În prezent, situația nu este rea, dar problemele menționate mai sus sunt grave și mulți analiști cred că lumea este în așteptarea crizei. Cu toate acestea, nu sunt evidenți termenii crizei – va fi economia mondială afectată de criză în anul 2018 sau problema va fi amânată până în 2019 sau 2020.

Pe parcursul a mai mult de două decenii de independență a fost prezentă nevoia de modernizare și dezvoltare, totuși acum este evident că nu au avut loc schimbări serioase în țară. Obiectivele modernizării și accentul principal pe anumite sectoare nu sunt încă definite. Nișele de pe piețele mondiale, pe care Republica Moldova le-ar putea ocupa, nu sunt încă determinate. Este destul de naiv să presupunem că țara poate începe să se dezvolte rapid

numai prin restaurarea industriei vinicole. Accentul pus pe progresul tehnologic pare neconvingător, deoarece nici o țară nu a atins încă standardele societății postindustriale, neavând, în primul rând, cunoștințe în domeniul unor ramuri competitive, care singure pot fi „consumatoare”.

Referințe bibliografice

1. BAKER, L.B., TOONKEL, J., VLASTELICA, R. Alibabasurges 38 percent on massivedemand in market debut [accesat 10 mai 2017]. Disponibil: <http://uk.reuters.com/article/uk-alibaba-ipo-idUKKBN0HD0D520140920>
2. BOLDUREANU, G., PĂDURARU, T., BOLDUREANU, D. Evolution and development strategies regarding SME sector in Romania and the Republic of Moldova. In: *Economie și Sociologie = Economy and Sociology*. 2016, nr. 1, pp. 71-77 [accesat 10 mai 2016]. Disponibil: https://ince.md/uploads/files/1467986055_economie-si-sociologie-nr-1-2016.pdf
3. Ce se întâmplă cu economia mondială. Anunțul făcut de FMI. [accesat 10 mai 2017]. Disponibil: <https://www.antena3.ro/economic/ce-se-intampla-cu-economia-mondiala-anuntul-facut-de-fmi-425408.html>
4. Centre for Economics and Business Research (CEBR) World Economic League Table 2017 Report (Single Company Licence). GCP. Global. <https://gcp.global/uk/products/welt-2017/>.
5. Cum arată economia mondială în 2017. [accesat 10 noiembrie 2017]. Disponibil: <https://www.cotidianul.ro/cum-va-arata-economia-mondiala-in-2017>
6. DODU-GUGHEA, L., GRIBINCEA, A. Societățile transnaționale ca creator economic. Chișinău: S.n., 2015. 78 p. ISBN 978-9975-56-235-5.
7. GRIBINCEA, A. *Economie mondială*: suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2013. 280 p. ISBN 978-9975-71-371-9.
8. GRIBINCEA, A. *Organizarea și tehnica promovării comerțului exterior*: suport didactic. Chișinău: CEP USM, 2011. 375 p. ISBN 978-9975-71-065-7.
9. GRIBINCEA, A., CĂRBUNE, N. *Integrarea economică europeană*. Chișinău: CEP USM, 2014. 205 p. ISBN 978-9975-71-503-4.
10. Haier Ranked The #1 Global Major Appliances Brand For 3rd Consecutive Year. 2011, 16 december [accesat 10 mai 2016]. Disponibil: <http://www.prnewswire.com/news-releases/haier-ranked-the-1-global-major-appliances-brand-for-3rd-consecutive-year—euromonitor-135722313.html>
11. KOZAK Y.G., și al. *Relații economice internaționale: teorie și politică*. Kiev, 2013. 360 c.
12. KOZAK, Y.G., SHENGELIA, T., GRIBINCEA, A. *World economy: training material*. Tbilisi: PH “Universal”, 2016. 185 p.
13. Oxfam. World Economic Forum in Davos - Open Societies, January 2017. <https://www.oxfam.org/en/world-economic-forum-davos-open-societies-january-2017>.

14. Primark to enter US market with Boston store. In: The Guardian. 2014, 23 april [accesat 10 mai 2016]. Disponibil: <https://www.theguardian.com/business/2014/apr/23/primark-retail-us-market-boston>
15. Prima putere economică a lumii. <http://www.descopera.ro/dnews/13741041-care-este-prima-putere-economica-a-lumii-azi-si-care-va-fi-situatia-pest-10-ani>
16. Russell P. The White Hole in Time: OurFutureEvolution and the Meaning of Now. Harper San Francisco, 1992. 234 p.
17. Topul celor mai bogați oameni din lume în 2017. [accesat 10 mai 2017]. Disponibil: <http://debarbati.ro/divertisment/news/a-fost-publicat-topul-celor-mai-bogati-oameni-din-lume-in-2017-bill-gates-a-preluat-din-nou-conducerea-pe-ce-loc-e-tiriac.html>,
18. Torgovlea i business. <https://ru.sputnik.md/economics/20171127/15802025/moldavskij-biznes-rynki-sbyta-mesto-pod-solncem.html>.